

გაყალბებული ისტორია ჰეგემონისტური პოლიტიკის სამსახურში

(ანდრეი ეპიფანცევის სტატიის გამო)

საქართველოს ისტორიის გაყალბებით დღეს ვერავის გააკვირვებ. ისტორიას აყალბებს ყველა: პროფესიონალი და მოყვარული, მცოდნე და სრულიად უმეცარი. მეტწილად ისტორია ყალბდება რომელიმე პოლიტიკური ძალის დაკვეთით, ხანაც – დაკვეთის გარეშე. მავანს და მავანს უჩნდება შინაგანი მისწრაფება წაივარჯიშოს რომელიმე ერისა და სახელმწიფოს ისტორიაში, თავისი "აღმოჩენებით" მიიპყროს საზოგადოების ყურადღება. საბოლოოდ, ასეთი კალმოსნები, ნებისთი თუ უნებლიედ, მაინც რომელიმე პოლიტიკური ძალის წისქვილზე ასხამენ წყალს და ისტორიის გაყალბების საძრახ საქმეს ემსახურებიან. ზემოთ თქმულის დადასტურებაა ანდრეი ეპიფანცევის ვრცელი სტატია სათაურით "იყო კი საქართველო რუსეთის მოკავშირე?" (<http://www.apn.ru/publications/article21261.htm>; <http://www.runivers.ru/lib/reader/144534/>). სტატიის სათაური არაფრით იქცევს ყურადღებას. ასეთი კითხვა შეიძლება დასვას ნებისმიერმა ისტორიკოსმა, მათ შორის რუსმაც და ქართველმაც. ამას ვერ ვიტყვით სტატიის ქვესათაურზე – "ქართული სახელმწიფოს გადარჩენის პოლიტიკური მოდელი". როგორც ირკვევა, სტატიის ქრონოლოგიური ჩარჩო XVI-XXI საუკუნეებია, ანუ ქართული სახელმწიფოს ისტორიის ბოლო 500 წელი. ამ დიდ და ურთულეს ეპოქაში ქართული სახელმწიფოს გადარჩენის პოლიტიკური მოდელის გააზრება, უამრავი ფაქტისა და მოვლენის განზოგადება ადვილი საქმე არ არის. პრობლემის მეცნიერული გაშუქებისათვის საქართველოს ისტორიის ხუთსაუკუნოვანი პერიოდის (XVI-XXI სს.) საფუძვლიანი გამოკვლევა არ არის საკმარისი. ობიექტური სურათის შექმნა მოითხოვს საქართველოს ძველი, შუა, ახალი და უახლესი ისტორიის ღრმა და საფუძვლიან ცოდნას. გარდა საქართველოს ისტორიისა, აუცილებელია ირანის, ოსმალეთის, რუსეთის ისტორიის, ამ ქვეყნების საშინაო და საგარეო პოლიტიკის, ჩრდილო კავკასიის ხალხების ისტორიის, დასავლეთ ევროპის ქვეყნების საგარეო პოლიტიკის ისტორიის საფუძვლიანი ცოდნა. ანდრეი ეპიფანცევის სტატიის გაცნობამ დაგვარწმუნა, რომ ამ პრეტენზიული ნაშრომის ავტორს "ქართული სახელმწიფოს გადარჩენის პოლიტიკური მოდელის" განსაზღვრისათვის აუცილებელი ცოდნა არ გააჩნია. თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ანდრეი ეპიფანცევი კარგი პოლემისტი და ურთულესი პრობლემის მკითხველამდე მარტივად და გასაგებად მიტანით შეუძლია საქმეში ჩაუხედავ მკითხველს სიცრუე ჭეშმარიტებად მოაჩვენოს. ანდრეი ეპიფანცევი ძალზე კარგად იყენებს პოლემიკაში დიდი ხნის წინ დამკვიდრებულ ხერხს: საქართველოს ისტორიიდან ზოგიერთი ფაქტისა და მოვლენის ობიექტურად გააზრებით ნელ-ნელა მოიპოვოს ხოლმე მკითხველის ნდობა, ხოლო ამის შემდეგ იწყოს მიზნის განხორციელება – საქართველოს ისტორიის გაყალბება.

ანდრეი ეპიფანცევი თავიდანვე, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე, აკეთებს დასკვნას: საქართველოს ისტორია არსებობს ორი ვერსიით – "ტრადიციული" და "თანამედროვე, ხელახლა მთლიანად გადაწერილი". ამ ვერსიების შეფასებაზე ავტორი

დროს არ კარგავს. მალე ნათელი ხდება, რომ ანდრეი ეპიფანცევს აქვს საქართველოს ისტორიის მესამე ვერსია, მის მიერ შეთხზული და მის მიერვე უცილობელ ჭეშმარიტებად გამოცხადებული. ამის შესახებ დაწვრილებით ქვემოთ შევჩერდებით.

უმთავრესი დასკვნა, რომელიც საფუძვლად უდევს მთელი ისტორიული პროცესის გაყალბებას, ასეთია: **"საქართველო ყოველთვის და ყველგან მოქმედებდა ერთნაირად ანუ სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ყოველთვის და ყველგან ახდენდა ქცევის ერთი და იმავე მოდელის დემონსტრირებას"**. სტატიის დასაწყისში ანდრეი ეპიფანცევი არ აკონკრეტებს თუ რას გულისხმობს **"ქცევის ერთსა და იმავე მოდელში"**. სამაგიეროდ ამ კითხვაზე პასუხს ვპოულობთ სტატიის დასკვნით ნაწილში: **"საქართველო ყოველთვის იყო ყველაზე ძლიერის მხარეზე, დამოუკიდებლად იმისა თუ ვინ იყო ის ძლიერი. როგორც კი საქართველოს მფარველი ძალის დემონსტრირებას შეწყვეტდა, საქართველო დაუყოვნებლივ აქცევდა მას ზურგს, იწყებდა ახალი ძლიერის ძებნას და როცა მას იპოვიდა, 180 გრადუსით შებრუნებული იწყებდა ძველი პატრონის ინტერესების წინააღმდეგ ბრძოლას და თან უხამსად შეურაცხყოფდა ძველ პატრონს, გლეჯდა მას ტერიტორიებს. ქცევის ამ მოდელს გამონაკლისი არ ჰქონია"**.

ანდრეი ეპიფანცევმა კარგად იცის, რომ მის მიერვე "აღმოჩენილი" საქართველოს ისტორიის ორი ვერსიით ("ტრადიციული" და "თანამედროვე, ხელახლა მთლიანად გადაწერილი") ზემოთ მოტანილ უმთავრეს დებულებას ვერ დაამტკიცებდა. ანდრეი ეპიფანცევს საქართველოს ისტორიის გაყალბების სხვა ხერხი უნდა აერჩია. სტატიის ავტორი XVI საუკუნის დამდეგიდან საქართველოში (სამეფო-სამთავროებში) ირანისა და ოსმალეთის ბატონობას ახასიათებს, როგორც **"მძიმე დროს"**, როდესაც **"ქართველებს ხოცავდნენ, მიერეკებოდნენ მონებად, აკისრებდნენ ხარკს"**. აქვე ავტორი იხსენებს დავით გარეჯის უდაბნოში დახოცილ 6000 ბერს, თევდორე კველთელს, ბიძინა ჩოლოყაშვილს, შალვა და ელიზბარ ქსნის ერისთავებს, შაჰ აბას I-ის ლაშქრობას კახეთში XVII საუკუნის დამდეგს, ირანში გადასახლებულ 200 ათას ქართველს და სხვ. ეს გმირული ისტორია რომ სინამდვილეა, ამაში ანდრეი ეპიფანცევს ეჭვი არ შეაქვს: **"ყველაფერი ეს სიმართლეა. ასე იყო"**. ასეთი დასკვნით ანდრეი ეპიფანცევი თითქოს ობიექტური მკვლევრის შთაბეჭდილებას ტოვებს, ცდილობს ქართველი მკითხველის ნდობის მოპოვებას. ამის შემდეგ ქართველი ერის ისტორიის ტრაგიკული მოვლენებით **"შემძრწუნებული"** ავტორი სრულიად მოულოდნელ განცხადებას აკეთებს: **"მაგრამ არსებობს ამ სიმართლის მეორე მხარე, გაცილებით ნაკლებად გაშუქებული"**. ანდრეი ეპიფანცევის აზრით, ეს "სიმართლის მეორე მხარე" არსებობს მხოლოდ **"დაცალკევებული ფაქტების"** სახით და დღემდე არაა **"შეპირისპირებული"** ისტორიულ მოვლენებთან. რატომ აძლევს სტატიის ავტორი თავს უფლებას გააკეთოს ასეთი განცხადება და თანაც ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე? მას, როგორც მკვლევარს, რა გაუკეთებია საქართველოს ისტორიის შესწავლის მიზნით? რას დაუდებს იგი საპირწონედ ქართველი ისტორიკოსების, მათ შორის კორიფეების, უამრავ გამოკვლევას? რატომ ფიქრობს, რომ მის მიერ "აღმოჩენილ" და ფართოდ რეკლამირებულ **"სიმართლის მეორე მხარეს"** ასევე სიმართლედ მიიჩნევენ ქართველი ისტორიკოსები? როგორც ჩანს, ანდრეი ეპიფანცევი ამ კითხვებზე პასუხის გაცემას არც აპირებს. უნებლიედ ჩნდება ეჭვი, რომ მას აქვს პოლიტიკური დაკვეთა და საქართველოს ისტორიაც ამ

დაკვეთის მოთხოვნებიდან გამომდინარე უნდა გაიაზროს. დამკვეთი ითხოვს არა მეცნიერული გამოკვლევის შექმნას, არამედ პოლიტიკური მიზნით ისტორიული ფაქტებითა და მოვლენებით სპეკულირებას, საინფორმაციო სივრცეში მისთვის სასურველი "სიმართლის" გაბატონებას.

მოკლე "მეთოდოლოგიური" შესავლის შემდეგ ანდრეი ეპიფანცევი იწყებს საქართველოს ისტორიის 500-წლიანი პერიოდის მისეული ვერსიის წარმოდგენას. ავტორი იმდენად თავდაჯერებულია, რომ საწინააღმდეგო აზრს არ უშვებს, ქართულენოვანი და უცხოური წყაროებიდან მხოლოდ იმათ იმოწმებს, რომლებიც მისეული ვერსიის დამტკიცებისათვის გამოდგება, სხვა წყაროები მთლიანად უგულვებელყოფილია. რაც უფრო ყურადღებით კითხულობ ანდრეი ეპიფანცევის სტატიას, სულ უფრო და უფრო რწმუნდები: ნაშრომს არანაირი მეცნიერული ღირებულება არ გააჩნია. მთელი სტატია თითქოსდა ახლის, მკითხველისადმი მოულოდნელის მიწოდების ეფექტზეა აგებული, ყოველივე ამის უკან კი იმალება საქართველოს ჭეშმარიტი ისტორიის გაყალბების, საბოლოო ჯამში, არც თუ კარგად შენიღბული მცდელობა.

ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ სტატიის "იყო თუ არა საქართველო რუსეთის მოკავშირე?" ქრონოლოგიური ჩარჩო XVI-XXI საუკუნეებია, უფრო ზუსტად, XVI საუკუნის დამდეგიდან (ირან-ოსმალეთის ომების დასაწყისიდან) – XXI საუკუნის დამდეგამდე. ირან-ოსმალეთის ომები სამხრეთ კავკასიის ტერიტორიაზეც მიმდინარეობდა. პირველი ომი 1555 წელს ამასიის ზავით დასრულდა. საქართველოს ისტორიული ტერიტორია ირანმა და ოსმალეთმა გადაინაწილეს. ქვეყნის ერთი ნაწილი (ქართლის სამეფო, კახეთის სამეფო და სამცხე-საათაბაგოს ნაწილი) ირანის შემადგენლობაში აღმოჩნდა, მეორე ნაწილი (იმერეთის სამეფო, გურიის სამთავრო, სამეგრელოს სამთავრო და სამცხე-საათაბაგოს ნაწილი) – ოსმალეთის შემადგენლობაში. ასე დაიწყო ირანისა და ოსმალეთის ბატონობა საქართველოში, რაც თითქმის XVIII საუკუნის დასასრულამდე გაგრძელდა.

საქართველოში დამპყრობთა ბატონობით გამოწვეული მთელი უბედურება, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, კარგად ესმის ანდრეი ეპიფანცევს: **"ქართველებს ხოცავდნენ, მიერეკებოდნენ მონებად და აკისრებდნენ ხარკს"**. ამ აღიარების შემდეგ ანდრეი ეპიფანცევი იწყებს მის მიერ აღმოჩენილი "სიმართლის" მეორე მხარის წარმოჩენას. სტატიაში ვკითხულობთ: **"საქმე იმაშია, რომ ქართველების ცხოვრების მთელი ტრაგიზმის მიუხედავად, მათი მდგომარეობა თურქეთის, განსაკუთრებით კი ირანის, სახელმწიფოებში ყოველთვის და ყველაფერში არ ემსგავსებოდა უბედურ, გაყვლიფილ და ჩაგრულ კოლონიას"**. ამ სტრიქონების ავტორს ზერელე წარმოდგენაც კი არ აქვს იმ პოლიტიკაზე, რომელსაც ირანის მბრძანებელი (შაჰ თამაზი, შაჰ აბას I, ნადირ შაჰი) ატარებდნენ ქართლისა და კახეთის სამეფოებში. ეს იყო ქართლისა და კახეთის გამუსლიმებისა და ირანის განუყოფელ ნაწილად გადაქცევის მზაკვრული გეგმა. თუ არა "უბედური, გაყვლიფილი და ჩაგრული კოლონიები", რა შეიძლება ვუწოდოთ ქართლს შაჰ თამაზის და კახეთს შაჰ აბას I-ის გამანადგურებელი ლაშქრობების შემდეგ, ქართლსა და კახეთს ყიზილბაშობისა და ოსმალობის პერიოდში? ქართლისა და კახეთის სამეფოების იავარქმნა, დაქცევა არ მოჰყვა შედეგად ნადირ შაჰის მიერ შემოღებულ გადასახადებს? ირანისა და ოსმალეთის უღელქვეშ ქართველების არც თუ მძიმე ხვედრის დახასიათების შემდეგ

ანდრეი ეპიფანცევი აქცენტი გადააქვს ირანის მიერ დაპყრობილი ქართლისა და კახეთის სამეფოებზე, რომელთაც რაღაც "სამთავროებს" უწოდებს და აღნიშნავს: "ირანის სახელმწიფოს შემადგენლობაში ქართული სამთავროები არც არსით და არც ფორმით არ იყვნენ კოლონიები, არამედ წარმოადგენდნენ ირანის სახელმწიფოს ნაწილებს – პროვინციებს, ისეთივე რეგიონებს, როგორებიც იყო ხორასანი, ბალხი და ფარსი". ავტორი ამით არ კმაყოფილდება და აღნიშნავს, რომ ირანის ქართულ პროვინციებში მოქმედებდა იგივე კანონები, რაც საკუთრივ ირანში, ხოლო შაჰი მოხელეებად პრაქტიკულად მუდამ ქართველებს – გამუსლიმებულ თავადებსა და აზნაურებს – ნიშნავდა. ანდრეი ეპიფანცევი თუ დავუჯერებთ, ირანის შაჰები ქართლსა და კახეთში "ინახავდნენ ჯარს, რომელიც საქართველოს საზღვრებს იცავდა მთიელი ტომების შემოსევებისაგან". ზემოთ მოტანილი ამონაწერები ცხადად ამტკიცებს, რომ სტატის ავტორი აშკარად მოიკოჭლებს ირანის ისტორიის ცოდნაში. შაჰები არ ცდილობდნენ ქართლისა და კახეთის სამეფოების ირანის კოლონიებად ქცევას იმ გაგებით, რა გაგებითაც დიდმა ბრიტანეთმა ინდოეთი აქცია თავის კოლონიად. შაჰების მიზანი იყო ქართლი და კახეთი ტიპურ ირანულ პროვინციად ექციათ, ანუ ექციათ იმ სივრცედ, რომელსაც ირანის კანონების საფუძველზე განაგებდნენ ირანელი მოხელეები. ეს მოხელეები შეიძლება დრომდე ქართველებიც ყოფილიყვნენ, მაგრამ აუცილებლად მუსლიმები. რაც შეეხება ანდრეი ეპიფანცევის მტკიცებას იმის თაობაზე, რომ თითქოს ირანის შაჰის ჯარები ქართლსა და კახეთს მთიელთა შემოსევებისაგან იცავდნენ, ხოლო ამ ჯარებს შაჰები თავიანთი ხარჯით ინახავდნენ, მტკნარი სიცრუეა. ირანის ჯარები მართლაც იდგნენ ქართლსა და კახეთში, მაგრამ ეს ჯარები აქ იმიტომ იდგნენ, რომ არ დაეშვათ ოსმალეთისა და მისი მოკავშირე მთიელების შემოჭრა, ისევე როგორც თავის დროზე ქართლსა და კახეთში მდგარი ოსმალეთის ჯარები ცდილობდნენ არ დაეშვათ ირანისა და მისი მოკავშირე მთიელების შემოჭრა. ირანის ჯარების მიერ "მთიელი ტომების შემოსევებისაგან დაცვა" საქართველოს ძვირად დაუჯდა, განსაკუთრებით ნადირ შაჰის (1737-1747) დროს. არასერიოზულად გვეჩვენება ანდრეი ეპიფანცევის მიერ იმის მტკიცება, რომ თითქოს ქართველები ირანისა და ოსმალეთის სახელმწიფოებს უხდიდნენ იმავე რაოდენობის გადასახადს, რასაც იხდიდა საკუთრივ ირანისა და ოსმალეთის მოსახლეობა. უფრო მეტიც, თურმე ქართველები ზოგჯერ უფრო მცირე გადასახადსაც კი იხდიდნენ. საყოველთაოდაა ცნობილი, თუ რა მძიმე გადასახადები დააკისრა ნადირ-შაჰმა ქართლსა და კახეთს, რა დაუჯდა მოსახლეობას ირანის ლაშქრობები ჩრდილო კავკასიაში. ანდრეი ეპიფანცევიც, ცხადია, იცის, თუ როგორ აწესებდნენ გადასახადებს ირანის შაჰები და ოსმალეთის სულთნები, დაპყრობილ ქვეყნებში, კერძოდ, შექმნილი ვითარებიდან გამომდინარე, გადასახადები ხან იზრდებოდა, ხან მცირდებოდა. იცის, მაგრამ სდუმს.

დაპყრობილ ქართლსა და კახეთში ირანის ბატონობის სიმძიმე რომ შეამსუბუქოს, ანდრეი ეპიფანცევი წერს: "ქართველი დიდგვაროვნები ორგანულად და თანასწორი უფლებით შედიოდნენ ირანის უმაღლეს წოდებაში". თავის "აღმოჩენას" ანდრეი ეპიფანცევი საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტებით უმაგრებს საფუძველს. სტატიაში ვკითხულობთ: "გავრცელებული იყო დინასტიური ქორწინებები – ქართველი თავადის ქალი ხდებოდა შაჰის ცოლი, ხოლო ცნობილი ქართული საგვარეულოების წარმომადგენლების სისხლს

შეერთა სპარსული სისხლი". მიუხედავად დიდი მონდომებისა, ანდრეი ეპიფანცევმა ვერ დაამტკიცა, უფრო სწორედ, არც უცდია დამტკიცება, ირანის შაჰის კარზე დაწინაურებული ქართველები (სარდლები, პოლიტიკური მოღვაწეები), რომელთა ნაწილს მართლაც დიდი ძალაუფლება ჰქონდა, როგორ ამსუბუქებდნენ დარბეული, გავერანებული და მოსახლეობისაგან დაცლილი ქართლისა და კახეთის მდგომარეობას. ქართველი მეფე **გიორგი XI**, რომელიც ავღანელების წინააღმდეგ მებრძოლი ირანის შაჰის ლაშქარს სარდლობდა, როგორ უნდა დახმარებოდა საქართველოს? პირიქით, მეფეს ავღანეთში საბრძოლველად მიჰყავდა ქართველთა რჩეული ლაშქარი. ხანგრძლივ ბრძოლებში ქართველთა დიდი ნაწილი ავღანეთში დაიღუპა. ან როგორ უნდა დახმარებოდნენ საქართველოს ირანის შაჰის კარზე დიდი ძალაუფლების მქონე **ალავერდი ხან უნდილაძე** და **მეფე ერეკლე I ნაზარალი ხანი**? ვერ დავიჯერებთ, რომ ანდრეი ეპიფანცევმა არ იცოდეს: ირანის შაჰის სამსახურში გადიდკაცებული ქართველები (ალავერდი ხან უნდილაძე, როსტომ ხანი, გიორგი XI, ერეკლე I ნაზარალი ხანი და სხვ.) ისევე ვერ დაეხმარებოდნენ საქართველოს, როგორც რუსეთის იმპერატორის სამსახურში გადიდკაცებული ქართველები – რუსის ჯარის გენერლები (პავლე ციციანოვი, პეტრე ბაგრატიონი და სხვ.).

ანდრეი ეპიფანცევი სვამს კითხვას: ირანისა და ოსმალეთის ლაშქრობები საქართველოში, მოსახლეობის დასჯა და განადგურება ნამდვილად იყო თუ არა? ავტორი "კეთილგანწყობილებას" იჩენს დღევანდელი ქართველობის მიმართ და კითხვას, რომლის პასუხიც საყოველთაოდაა ცნობილი, მოკლედ პასუხობს: **"შე გეტყვით თქვენ – იყო"**. იმდენად იაფფასიანი ხერხია, რომ ღიმილს იწვევს. მას შემდეგ, რაც თავისი პასუხით ქართველები საშვილიშვილოდ დაგვავალა, ავტორი ისევ ადრე დაწყებულ საძრახ საქმეს აგრძელებს. სტატიაში ვკითხულობთ: **"საქმე იმაშია, რომ იმდროინდელი (XVI-XVIII სს. – გ. გ.) საზოგადოების ზნეობა სავსებით არ ჰგავს ჩვენს საზოგადოების ზნეობას. პრობლემებს, რომელთაც ამჟამად ჩვენ ვწყვეტთ სასამართლოს გზით, საპროტესტო ნოტებით, ბოლოს და ბოლოს, ცენტრალური ხელისუფლების მრისხანე შეძახილით, იმხანად მიგყავდით ომებამდე და სისხლიან ანგარიშსწორებამდე. იმ დროს პრობლემის გადაჭრისას საერთოდ ასე ექცეოდნენ ადამიანებს, მთელ პროვინციებს. ამასთან ერთად, ხელისუფალნი მკაცრად ეპყრობოდნენ არა მარტო სხვა აღმსარებლობის ან დამორჩილებულ ხალხებს, არამედ საკუთარ თანატომელებსაც... აღმოსავლეთის დესპოტური ქვეყნები, როგორებიც იყვნენ თურქეთი და ირანი, ამ შემთხვევაში აშკარა ლიდერები არ იყვნენ. ამ თვალსაზრისით განათლებულ ევროპას შეეძლო ფორა მიეცა აღმოსავლეთისათვის. ასე მაგალითად, ჰენრი VIII ინგლისელმა ... სიკვდილით დასაჯა 72 ათასი კაცი, მისმა ქალიშვილმა ელისაბედ ინგლისელმა – "ინგლისელი ერის ბებია" – სიკვდილით დასაჯა 90 ათასი კაცი, ჰერცოგმა ალბამ ჰოლანდიაში ომის დროს დახოცა 30 ათასი კაცი... ყოველივე ამას მათთვის ხელი არ შეუშლია ისტორიაში შესულიყვნენ როგორც ცნობილი, გამოჩენილი პიროვნებები, ისევე, როგორც ხელი არ შეუშლია შაჰ აბასისათვის ისტორიაში შესულიყო, როგორც თავისი დროის განათლებული ადამიანი, დახვეწილი დიპლომატი, მეცნიერებისა და ტექნიკის სიახლეების მხარდამჭერი".** ესეც ანდრეი ეპიფანცევის მორიგი აღმოჩენა! თურმე შაჰ აბასს 1614-1617 წლებში ქართველობა რომ ამოუწყვეტია, ხოლო 200 ათასი ირანში გადაუსახლება,

ეს იმდროინდელი საზოგადოების ზნეობით დასაშვები ყოფილა და ჩვენ უგანათლებულესი შაჰის მადლობელი უნდა ვიყოთ, რომ კიდევ ბევრი ქართველი არ ამოწყვიტა და უფრო მეტი არ გადაასახლა ირანში! შეიძლება სხვა კუთხით შევხედოთ ავტორის თავგამოდებულ მცდელობას გაამართლოს ირანის შაჰებისა და ოსმალეთის სულთნების ნებით ათი ათასობით ქართველისათვის სიცოცხლის მოსპობა. სტატიის ავტორი გრძნობს, რომ ვინმე სამომავლოდ დაუსვამს კითხვას: რამდენი ქართველი დახოცეს რუსებმა 1804 წლის ქართლის მთიანეთის, 1812 წლის კახეთის, 1819-1820 წლების იმერეთის, 1841 წლის გურიის აჯანყების დროს? რატომ დახოცეს სამშობლოს თავისუფლებისათვის მებრძოლი ქართველები? ანდრეი ეპიფანცევი პასუხი წინასწარ ექნება მზად: იმდროინდელი საზოგადოების ზნეობისათვის ეს სულაც არ იყო მიუღებელი. საინტერესოა, ამართლებს თუ არა სტატიის ავტორი "იმდროინდელი საზოგადოების ზნეობით", მაგალითად, ხაზარების, ყივჩაღების, მონღოლების ან პოლონელების მიერ რუსეთში დატრიალებულ ხოცვა-ჟლეტას, ათი ათასობით სამშობლოს თავისუფლებისათვის მებრძოლი რუსის გაჟლეტას.

მასობრივი ხოცვა-ჟლეტის გამართლება ანდრეი ეპიფანცევი თურმე არა ირანის შაჰების დასაცავად, არამედ სულ სხვა მიზნით სჭირდებოდა. ნელ-ნელა ჩვენი ნოვატორი ავტორი მთავარ სათქმელს უახლოვდება. სტატიაში ვკითხულობთ: **"საქართველოს ყოფა ირანისა და ოსმალეთის იმპერიებში არც თუ ისე ცუდი იყო. თუ წარმოვიდგენთ, რომ რაღაც ფანტასტიკური ძალით ქართველები რომელიმე იმდროინდელი ევროპული ზესახელმწიფოს საზღვრებში აღმოჩენილიყვნენ, მათ იგივე და შეიძლება უარესიც ელოდათ"**. ამ ციტატის ლოგიკური გაგრძელება იქნებოდა მოწოდება: ქართველებო! ნუ ეძებთ შველას ევროპაში! ამას ანდრეი ეპიფანცევი მხოლოდ იმიტომ არ აკეთებს, რომ არ უნდა გასცეს თავისი სტატიის დამკვეთი. თუმცა ყველაფერი ისედაც ცხადია. ნათქვამის დასამტკიცებლად ავტორს არანაირი მასალა არ მოაქვს. ბუნებრივად იბადება კითხვა: ფერეიდნელი ქართველები უკეთ გრძნობდნენ თავს ირანის სახელმწიფოში თუ უნგრელები, სერბები და პოლონელები ავსტრიის სახელმწიფოში? ამ კითხვაზე პასუხი ანდრეი ეპიფანცევისათვის მიგვიჩნდება.

ამასიის ზავით (1555 წ.), როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ირანმა და ოსმალეთმა საქართველოს ტერიტორია გადანაწილეს. გადანაწილება ძალაში დატოვა XVI-XVII საუკუნეებში ირან-ოსმალეთის ომების პერიოდში დადებულმა სხვა ზავებმაც. ანდრეი ეპიფანცევი გვარწმუნებს, რომ საქართველოს ისტორიული ტერიტორიის ორ ისლამურ იმპერიას შორის გადანაწილება ქართველების გადარჩენის საფუძველი გამხდარა. სტატიაში ვკითხულობთ: **"ორ ცენტრს შორის ყოფნა ქართველ მეფეებს გარკვეულ უპირატესობასაც კი ანიჭებდა. ხშირად, თუმცა ზოგჯერ წარუმატებლად, საქართველოს ინტერესებისათვის ბრძოლისას ისინი შუბლით შეაჯახებდნენ ხოლმე სპარსელებსა და თურქებს, რითაც პირადად თავიანთთვის და ქვეყნისთვის პრივილეგიებს იღებდნენ"**. ცოტა ქვემოთ ავტორი აგრძელებს: **"ორ ცენტრს შორის არსებობის უმთავრესი უპირატესობა ის იყო, რომ ირანთან კავშირი საქართველოს ნაწილს იცავდა თურქების თავდასხმისაგან, ხოლო თურქეთთან კავშირი საქართველოს ნაწილს იცავდა სპარსელების თავდასხმისაგან. დამყარებული პარიტეტი – რთული, მრავალწახნაგოვანი, მაგრამ ეფექტური სისტემა, რომელიც 200 წელზე მეტხანს მოქმედებდა, ბევრწილად დაეხმარა ქართველობას, რომ იგი როგორც ერი**

გადარჩენილიყო". ამდენად, ანდრეი ეპიფანცევი გვარწმუნებს: ირანსა და ოსმალეთს საქართველო რომ არ დაეპყროთ და მისი ტერიტორია არ გადაენაწილებინათ, ქართველობა ალბათ ვერ გადარჩებოდაო. აი, ვის უნდა ვუმაძღვოდეთ თურმე გადარჩენას! ორ მტრულ ძალას შორის ლავირება და ამ გზით ქვეყნის გადარჩენა ისტორიის სასკოლო სახელმძღვანელოების თემაა. თუმცა ბავშვებს იმასაც ასწავლიან, რომ ირანსა და ოსმალეთს შორის ლავირება და შაჰისა და სულთნის "შუბლით შეჯახება" ადვილი საქმე არ იყო. ირანის შაჰები და ოსმალეთის სულთნები ისეთი გულუბრყვილონი არ იყვნენ, რომ ქართველ მეფე-მთავართა დიპლომატიური სვლები ვერ ამოეცნოთ. ირანსა და ოსმალეთს შორის ლავირება ცუდად დაუმთავრდა ქართლის მეფეებს ლუარსაბ I-სა და სვიმონ I-ს. ლავირების პოლიტიკამ წარმატება მოუტანა კახეთის მეფეს ლევანს, მაგრამ დაღუპა მისი შვილი ალექსანდრე II. ირანს, ოსმალეთსა და რუსეთს შორის ლავირებამ დაღუპა ქართლის მეფე ვახტანგ VI და ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლე II. საერთოდ, XVI-XVIII საუკუნეებში ირანსა და ოსმალეთს შორის ქართველი მეფე-მთავრების ლავირების პოლიტიკა, რომელიც ლამის საქართველოს ხსნის მიზეზად გამოაცხადა ანდრეი ეპიფანცევმა, უმეტეს შემთხვევაში, საბოლოო ჯამში, წარუმატებელი იყო.

ანდრეი ეპიფანცევი სავსებით სწორად აღნიშნავს, რომ XVII საუკუნეში ირანი და ოსმალეთი დასუსტდა. ოსმალეთი მარცხს მარცხზე განიცდიდა ევროპაში, ხოლო ირანში შინააშლილობა დაიწყო. საინტერესოა ავტორის აზრი იმის თაობაზე, თუ რა პოლიტიკა აირჩიეს ასეთ ვითარებაში ქართველებმა. სტატიაში ვკითხულობთ: **"ქართველები მზად იყვნენ უცხოტომელთა ჩაგვრის პირობებში ეცხოვრათ, მოეხდინათ მჩაგვრელთა მიმართ ლოიალობის დემონსტრირება, ეხადათ ხარკი, მიეღოთ პრივილეგიები, ეხლართათ ინტრიგები უცხო სახელმწიფოთა კარზე იმ შემთხვევაში, თუ უცხოტომელი დამპყრობლები ძლიერი იქნებოდნენ. პატრონი ძლიერი უნდა იყოს – ეს კანონია. დაე, პატრონს ჰქონოდა ცუდი ჩვევები, მაგრამ იგი უნდა ყოფილიყო იმდენად ძლიერი, რომ უზრუნველყო საქართველოს გლობალური უსაფრთხოება".** ავტორის აზრით, ასეთი იყო "საქართველოს ქვეყნის მოდელი უკანასკნელი 500 წლის მანძილზე". მადლობელი უნდა ვიყოთ ქართველები ანდრეი ეპიფანცევისა, რომელიც ქართველებს სავსებით ცხადად მიგვანიშნებს იმაზე, რომ არ უნდა დავივიწყოთ წინაპრების ტრადიცია. ზემოთ მოტანილი დასკვნა ავტორს იმისთვის დასჭირდა, რომ დღევანდელი ქართველობისათვის ეთქვა: ქართველებო! რატომ ეძებთ "ძლიერ" და "კარგი" თვისებების" მქონე პატრონს, თქვენი წინაპრები 500 წლის განმავლობაში შესანიშნავად გრძნობდნენ თავს ძლიერი, მაგრამ "ცუდი თვისებების" მქონე პატრონის ხელში, ანუ, თუ არჩევანი უნდა მოხდეს ძლიერ და "კარგი თვისებების" მქონე და ძლიერ და "ცუდი თვისებების" მქონე პატრონებს შორის, თქვენც დაუფიქრებლად ძლიერი და "ცუდი თვისებების" მქონე პატრონი აარჩიეთ! ძვირფასო მკითხველო! ანდრეი ეპიფანცევი სტატიის საფუძვლიანად მცოდნეს მე შემეძლო მეთქვა, ვინ იგულისხმება ცუდი და კარგი თვისებების პატრონებში, მაგრამ, რადგან თვით ანდრეი ეპიფანცევი ქართველების სავარაუდო პატრონების ვინაობას არ აკონკრეტებს, მეც თავს შევიკავებ, მეშინია ჩვენი ბედით დამწუხრებულ ანდრეი ეპიფანცევს ცილი არ დავწამო და თავი ცოდვაში არ ჩავიგდო!

ანდრეი ეპიფანცევი ლოგიკურად აგრძელებს საქართველოს პატრონის თაობაზე დაწყებულ მსჯელობას. ირანისა და ოსმალეთის (ძველი პატრონების) დასუსტების შემდეგ ქართველები შეშფოთებულან და, ცხადია, ახალი პატრონის ძებნა დაუწყიათ. სტატიაში ვკითხულობთ: "პრობლემა იმაში მდგომარეობდა, რომ არავის დიდთა და ძლიერთაგან რეგიონში მოსვლისა და სპარსთა და ოსმალთათვის საქართველოს წართმევის სურვილი არ გამოუთქვამს. არავის არ გამოუთქვამს ქართველების მფარველობის, საზრდოსა და სამეფო კარზე ტკბილი თანამდებობების მიცემის სურვილი". ასეთ ვითარებაში ქართველებს გამოსავლის ძიება დაუწყიათ. ანდრეი ეპიფანცევი აგრძელებს: "საქართველო იწყებს ძახილს. ეძახის დიდხანს და მოხმობით. ეძახის პატრონს. იმხანად მრავალ მიზეზთა გამო ასეთი პატრონი შეიძლება მხოლოდ რუსეთი ყოფილიყო. საქართველო რუსეთში ელჩობას ელჩობაზე აგზავნის". სტატიის ამ ნაწილში, თუ გამოხატვის დამამცირებელ ტონს არ მივაქცევთ ყურადღებას, ისტორიული სინამდვილეა ასახული: ქართველი მეფეები მართლაც ეძებდნენ ერთმორწმუნე რუსეთში მფარველს. ისტორიული სინამდვილეა წარმოდგენილი სტატიის შემდეგ ნაწილშიც, სადაც ქართველთა მეფეთა მოწვევაზე რუსეთის პოზიციას წარმოდგენილი: "რუსეთი დიდხანს არ ეთანხმებოდა – იგი გრძნობდა: იმდენად ძლიერი არ იყო, რომ სერიოზულად ეცადა კავკასიაში მოსვლა. რუსეთის ხელმწიფეები ქართველებს უგზავნიდნენ ოსტატებს (იგულისხმება შეიარაღების ოსტატები – ვ. გ.), ფულს, წიგნებს (იგულისხმება საეკლესიო წიგნები – ვ. გ.), თავშესაფარს აძლევდნენ გაქცეულებს (იგულისხმება ოსმალთა ტყვეობიდან გაქცეული ქართველები – ვ. გ.), მაგრამ ყოველივე ეს ის არ იყო, რაც ესაჭიროებოდა საქართველოს და საქართველო აგრძელებდა ძახილს". ანდრეი ეპიფანცევი გეორგიევსკის ტრაქტატის (1783 წ.) მომზადებისა და დადების ისტორიას პრაქტიკულად არ ეხება, ძალიან მოკლედ გამოსცემს ტრაქტატის შინაარსს. მთელი აქცენტი გადატანილია ერეკლე II-ზე. საქართველოს ისტორიის ახალი ვერსიის ავტორი ამკარად აღმაცერად უყურებს ქართლ-კახეთის მეფეს. საინტერესოა, რატომ არ მოსწონს ანდრეი ეპიფანცევს ერეკლე II? ამის მიზეზი, ჩანს, ერეკლე II-ის პროირანული ორიენტაცია ყოფილა. სტატიაში ვკითხულობთ: "...მთელი ისტორიის მანძილზე საქართველოს ტახტზე ალბათ არ იჯდა მეფე, რომელსაც ირანთან ისეთი თბილი და მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა, როგორც ერეკლე II-ს. შეიძლება ეს სიტყვები მთლად ზუსტად ვერ ახასიათებენ ერეკლეს პერსონას. ირანელები პატარა კახს თავისიანად მიიჩნევდნენ – იგი აღიზარდა ირანის შაჰის კარზე, დიდი ხნის მანძილზე მეგობრობდა ნადირ შაჰთან... ფაქტობრივად ერეკლე II იყო ირანის სახელმწიფოს ერთ-ერთი მაღალი რანგის მოხელე. ირანელებმა უხვად დააჯილდოვეს ერეკლე. მათი პატარა კახი გახადეს კახეთის მეფე... ირანი არაფრით არ ემუქრებოდა ერეკლეს, პირიქით, მისი მმართველობის წლებში აღმოსავლეთ საქართველოს ირანთან იდეალური ურთიერთობა ჰქონდა". ყოველივე ზემოთ თქმული ანდრეი ეპიფანცევს იმისათვის დასჭირდა, რომ ერეკლე II ირანის ღალატში ემხილებინა. ავტორი გეორგიევსკის ტრაქტატს ერეკლე II-ის მხრიდან ირანის ღალატად მიიჩნევს. ჩვენ ვერ დავიჯერებთ, რომ ანდრეი ეპიფანცევმა არ იცოდეს საქართველოს ისტორიის ელემენტარული კურსი. 1735 წლიდან თეიმურაზ II და ერეკლე II პროირანულ ორიენტაციას დაადგნენ და ნადირ ხანს (იგი მაშინ ჯერ კიდევ არ იყო შაჰი) სამხრეთ-აღმოსავლეთ კავკასიიდან ოსმალეთის განდევნაში დაეხმარნენ. პროირანული

ორიენტაცია მომგებიანი აღმოჩნდა, თუმცა თეიმურაზ II და ერეკლე II პროირანულ ორიენტაციას უცვლელად არ მიიჩნევდნენ. ორივენი კარგად ხედავდნენ იმ დამლუპველ საფრთხეს, რაც ირანიდან მომდინარეობდა. მას შემდეგ, რაც ნადირ ხანმა ჩრდილო კავკასიაში ლაშქრობის პერიოდში ქართლ-კახეთის მოსახლეობას დიდი გადასახადები დააკისრა, თეიმურაზი და ერეკლე სერიოზულად ფიქრობდნენ პროირანული ორიენტაციის შეცვლაზე. 1752 წელს ქართლისა და კახეთის მეფეებმა ელჩობა მიავლინეს რუსეთში. ცხადია, ამ შემთხვევაშიც პროირანული ორიენტაციის შეცვლა იგეგმებოდა. იმხანად რუსეთი მზად არ აღმოჩნდა ირანთან დაპირისპირებისათვის. 1760-1762 წლების თეიმურაზ II-ის ელჩობა რუსეთში ისევ და ისევ პროირანული ორიენტაციის შეცვლას ისახავდა მიზნად. თეიმურაზ II და ერეკლე II კარგად ხედავდნენ, თუ რა საფრთხეს წარმოადგენდა ქვეყნისათვის ირანი. 1768-1774 წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში ქართლ-კახეთის სამეფოს რუსეთის მხარეზე ომში ჩაბმა ნუთუ ირანს არ მიანიშნებდა იმაზე, რომ ერეკლე II ისლამურ სამყაროსთან "თბილი და მეგობრული" ურთიერთობის შენარჩუნებას დიდხნას აღარ აპირებდა? 1772 წელს ანტონ კათალიკოსმა და ლევან ბატონიშვილმა პეტერბურგში ჩაიტანეს რუსეთის იმპერიასა და ქართლ-კახეთის სამეფოს შორის დასადები ხელშეკრულების პროექტი. ამ დოკუმენტის შინაარსს, თუ მყისიერად არა, რამდენიმე ხნის (თვის, წლის) შემდეგ ხომ მაინც შეიტყობდა ირანის დაზვერვა. ასე რომ, 1783 წლამდე, გეორგიევსკის ტრაქტატის დადებამდე, ირანს კარგა ხნით ადრე უნდა სცოდნოდა, რომ ერეკლე II პროირანული ორიენტაციის შეცვლას აპირებდა. ნუთუ ეს საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტები არ იცის ანდრეი ეპიფანცევი? ვერ დავიჯერებთ, რომ არ იცის. იცის, მაგრამ მაინც თავისას ამტკიცებს: ირანელებმა ვერ გაიგეს, რატომ აქცია ერეკლე II-მ ზურგი ირანს.

ანდრეი ეპიფანცევის სურვილი იყო ერეკლე II წარმოედგინა, როგორც მოღალატე, რომლის ნდობა არ შეიძლებოდა. ალბათ გაუგებარია მკითხველისათვის, თუ რატომ არის ასე შეშფოთებული ანდრეი ეპიფანცევი ერეკლე II-ის ანტიირანული პოლიტიკით. ნუთუ გეორგიევსკის ტრაქტატის დადება ასე მიუღებელია მისთვის? სრულებითაც არა! ქვემოთ ანდრეი ეპიფანცევი შეეცდება დაარწმუნოს მკითხველი იმაში, რომ ერეკლე II-მ რუსეთს ისევე უღალატა, როგორც ადრე – ირანს. ანდრეი ეპიფანცევი ერეკლე II-ის ჯავრი ბოლომდე რომ იყაროს ქართლ-კახეთის მეფეს დამამცირებელი ეპითეტებით მოიხსენიებს, უწოდებს „персидский грузин (или грузинский перс)“. ანდრეი ეპიფანცევი წერს, რომ გეორგიევსკის ტრაქტატის დადებით ქართლ-კახეთის სამეფოში დაემხო ირანის ბატონობა და იქვე სვამს კითხვას: როგორ იქცევა ამის შემდეგ ერეკლე II? პასუხი ასეთია: "პატარა კახი იწყებს ირანს ჩამოცილებული განჯისა და ერევნის სახანოებზე ლაშქრობას, იწყებს დასუსტებული ყოფილი პატრონისათვის ტკბილი ლუკმების წაგლეჯას. ყველგან დაატარებს რუსულ ბატალიონებს, ცდილობს ბრძოლაში მათ ჩაბმას, ყველას აჩვენებს რუსულ ბატალიონებს და მთელი ძალით ხაზგასმით აცხადებს: თუ თქვენ მე წინააღმდეგობას გამიწევთ, ეს იმას ნიშნავს, რომ თქვენ მე კი არ მეზრძვით, არამედ ეზრძვით რუსეთს!" ერეკლე II-ის ასეთ პოლიტიკას ავტორი რუსეთის საზიანოდ მიიჩნევს. ამ ამონაწერში ფაქტობრივი შეცდომებია: 1) 1784 წელს ქართლ-კახეთში გეორგიევსკის ტრაქტატით გათვალისწინებული ორი რუსული ბატალიონიდან მხოლოდ ერთი შემოვიდა, მეორე

ბატალიონი იგვიანებდა. საქართველოში შემოყვანილი ჯარი რუსეთმა 1787 წელს უკანვე გაიწვია; 2) 1784-1787 წლებში, ანუ ქართლ-კახეთში რუსეთის ჯარის ყოფნის პერიოდში ერეკლე II-ს განჯაზე და ერევანზე არ ულაშქრია. ეს ლაშქრობები გეორგიევსკის ტრაქტატის დადებამდე (1783 წლამდე) კარგა ხნის წინ განხორციელდა და, ცხადია, მასში რუსული ბატალიონები მონაწილეობას ვერ მიიღებდნენ.

ანდრეი ეპიფანცევის სტატიიდან კარგად ჩანს, რომ ავტორს განსაკუთრებით აღიზიანებს ის, რომ გეორგიევსკის ტრაქტატის (1783 წ.) დადების შემდეგ ერეკლე II-მ ოსმალეთთან გააგრძელა ურთიერთობის მოგვარება და 1786 წელს ხელშეკრულებაც დადო მასთან (სინამდვილეში ერეკლე II-მ ხელშეკრულება დადო ახალციხის ფაშასთან – ვ. გ.). სტატიაში ვკითხულობთ: "ამ მომენტში ერეკლე II-მ გადადგა მეორე გადამწყვეტი ნაბიჯი – 1786 წელს თავდაუსხმელობის ხელშეკრულება დადო თურქეთთან. ასეთ ნაბიჯს საქართველოსათვის ჰქონდა დიდი და უკიდურესად ტრაგიკული მნიშვნელობა. საქმე იმაშია, რომ ამ ხელშეკრულებამ ხაზი გადაუსვა გეორგიევსკის ტრაქტატის საფუძვლებს. შეგახსენებთ, რომ რუსეთის მხრიდან დაცვის სანაცვლოდ ერეკლე II უარს ამბობდა დამოუკიდებელ საგარეო პოლიტიკაზე და ამ თვალსაზრისით ყოველი ნაბიჯი უნდა შეეთანხმებინა მოსკოვთან". ამ შემთხვევაში ანდრეი ეპიფანცევის რატომღაც ავიწყდება, რომ რუსეთი ხელშეკრულების დადების დღიდანვე არ იცავდა გეორგიევსკის ტრაქტატის პირობებს. 1785 წელს ხუნძახის მფლობელმა ომარ-ხანმა ქართლი და კახეთი აიკლო. რუსეთის მცირერიცხოვანი ჯარი ომარ-ხანთან საბრძოლველად არ კმაროდა. ერეკლე II იძულებული გახდა ხარკი მიეცა ომარ-ხანისთვის და ასე აეცილებინა თავიდან ხუნძახელთა თავდასხმები მომავალში. რატომ ავიწყდება ანდრეი ეპიფანცევის, რომ რუსეთი ვალდებული იყო დაეცვა ქართლ-კახეთის სამეფო გარე ძალის თავდასხმისაგან და თუ საქართველოში განლაგებული რუსული ჯარი საკმარისი არ იქნებოდა, მაშინ დამატებითი ჯარი შემოეყვანა?! რუსეთმა ეს არ გააკეთა არც 1785 და არც 1786 წელს. ერეკლე II იძულებული გახდა ახალციხის ფაშასთან (და არა ოსმალეთის სულთანთან) ხელშეკრულება დაედო, რათა აღმოსავლეთიდან (ჭარ-ბელაქნიდან) და ჩრდილოეთიდან (ჩრდილო კავკასიიდან) მთიელთა შემოსევის შემთხვევაში სამხრეთის საზღვარი მაინც ყოფილიყო დაცული. 1787 წელს, რუსეთ-ოსმალეთის ომის დაწყების მომიზეზებით, რუსეთმა გეორგიევსკის ტრაქტატით გათვალისწინებული ის მცირე ჯარიც გაიყვანა საქართველოდან. ამით დაირღვა გეორგიევსკის ტრაქტატის ძირითადი პირობა. ერეკლე II-ს განუმარტეს: რუსის ჯარის საქართველოში ყოფნა ისლამურ სახელმწიფოებს აღიზიანებს და ამიერიდან უფრო ადვილად მოაგვარებთ მათთან ურთიერთობასო. ანდრეი ეპიფანცევი კი ამ საყოველთაოდ ცნობილ ფაქტს ასე ხსნის: "რუსეთის ვასალის საქართველოს სეპარატიული ზავი რუსეთის მტერთან ეკატერინე მეორისათვის პრინციპულად მიუღებელი აღმოჩნდა... პეტერბურგმა ჯარი გაიყვანა საქართველოდან..." ე. ი. ანდრეი ეპიფანცევის თუ დავუჯერებთ, 1787 წელს ქართლ-კახეთიდან რუსეთის ჯარის გაყვანის მიზეზი 1786 წელს ერეკლე II-სა და ახალციხის ფაშას შორის დადებული ხელშეკრულება ყოფილა, რაც სიცრუეა.

ანდრეი ეპიფანცევი აგრძელებს ერეკლე II-ის მოდალატური პოლიტიკის მხილებას უკვე რუსეთ-ოსმალეთის 1787-1791 წლების ომის დასრულების შემდგომ პერიოდში. სტატიაში ვკითხულობთ: "...1791 წელს დამთავრდა ომი, მაგრამ მდგომარეობის

გაუმჯობესება არ შეიმჩნეოდა. მალე პატარა კახი მიხვდა, რომ დიდ სახელმწიფოთა შორის ლავირებამ მას ცუდი სამსახური გაუწია. საქართველოს მდგომარეობა საკმაოდ ტრაგიკულად გამოიყურებოდა: მფარველების ჯერ მოხმობით და შემდეგ მათი მოტყუებით, მხოლოდ თავისი ინტერესების დაცვის მისწრაფებით ერეკლე II-მ საბოლოოდ გააფუჭა ურთიერთობა ორ მფარველთან – რუსეთთან და ირანთან". ავტორს საქმის კურსში არ შეჰყავს მკითხველი, არ აცნობს იმ ვითარებას, რომელიც სამხრეთ კავკასიაში შეიქმნა რუსეთ-ოსმალეთის 1787-1791 წლების ომის შემდეგ. იასის ზავით (1791 წ.) ცხადი გახდა, რომ ომში დამარცხებული ოსმალეთი საქართველოში რუსეთის შეჭრას წინ ვეღარ აღუდგებოდა. რჩებოდა ირანი. ქერიმ-ხანის გარდაცვალების შემდეგ ირანში შაჰის ტახტისათვის ზენდებსა და ყაჯარებს შორის დაწყებულმა ბრძოლამ ქვეყანა უკიდურესად დაასუსტა. სამხედრო თვალსაზრისით ირანი რუსეთისათვის მეორეხარისხოვან მეტოქედაც კი აღარ განიხილებოდა. სამხრეთ კავკასიაში რუსეთის დამკვიდრებისათვის ბრძოლაში ერეკლე II-ის პრორუსულ ორიენტაციას 1782-1783 წლებში (გეორგიევსკის ტრაქტატის მომზადებისა და დადების დროისათვის) გადამწყვეტი თუ არა, დიდი მნიშვნელობა მაინც ენიჭებოდა. ამ დროისათვის რუსეთი ირანსა და ოსმალეთს სერიოზულ ძალად განიხილავდა. წინააღმდეგ შემთხვევაში რუსეთი გეორგიევსკის ტრაქტატს არ დადებდა. ოსმალეთის დამარცხებისა და იასის ზავის შემდეგ, ირანში შინააშლილობისა და ცენტრალური ხელისუფლების დასუსტების პირობებში ერეკლე II-ის პრორუსულმა ორიენტაციამ ძველი მნიშვნელობა დაკარგა – ერეკლე II რუსეთის კავკასიურ პოლიტიკაში უმნიშვნელო ფიგურად იქცა. აი, ამიტომ მიატოვა რუსეთმა ერეკლე II, აი, ამიტომ არ შეისმინა ეკატერინე II-მ ერეკლე II-ის მრავალი თხოვნა დაეცვა ქართლ-კახეთი ირანის მოსალოდნელი აგრესიისაგან. ანდრეი ეპიფანცევი კი მფარველობაში მიღებული ქვეყნის გამწირველ, ბედის ანაბარად მიმტოვებელ და ე. ი. მოღალატე ეკატერინე II-ს ნამუსს სწმენდს და ლალატში რუსეთისაგან მოტყუებულ ერეკლე II-ს ადანაშაულებს: **"რუსეთმა ყურად არ იღო ვერაგი მეფის ხვეწნა-მუდარა – დახმარება არ მოდიოდა"**. მკითხველო, ცხადია, მიხვდით, რომ ეს "ვერაგი მეფე" ერეკლე II იყო. კიდევ უფრო შორს მიდის ანდრეი ეპიფანცევის ცილისწამება, როცა ამტკიცებს, 1783 წელს ერეკლე II რუსეთის "მფარველობაში" შევიდა, ხოლო მისი შვილი მეფე გიორგი XII მფარველობით არ კმაყოფილდებოდა და ქართლ-კახეთის რუსეთის იმპერიასთან შეერთებას ითხოვდაო. სინამდვილეში, საყოველთაოდ ცნობილი დოკუმენტებიდან დგინდება, რომ რუსეთსა და ქართლ-კახეთს შორის მომავალი ხელშეკრულების ერთ-ერთ ძირითად პირობად გიორგი XII ქართლ-კახეთში მეფობის შენარჩუნებას აყენებდა. სამეფო ხელისუფლების შენარჩუნება, ცხადია, სამეფოს შენარჩუნებასაც ნიშნავდა.

ანდრეი ეპიფანცევისთვის ძალზე უხერხული უნდა ყოფილიყო 1795 წლის მოვლენების გახსენება. მას რაღაცნაირად უნდა გაემართლებინა რუსეთის მიერ ქართლ-კახეთის მიტოვება ალა-მაჰმად ხანის ლაშქრობის დროს. სტატიის ავტორის აზრით, 1795 წელი ეს ის დროა, როცა ერეკლე II რუსეთისათვის უკვე ტიპურ მოღალატედ იქცა. სტატიაში ვკითხულობთ: **"რუსეთი არ იწვოდა სურვილით დაეცვა მოღალატე"**. ცოტა ზემოთ ანდრეი ეპიფანცევი წერს, რომ ალა-მაჰმად ხანი ერეკლესაგან კატეგორიულად ითხოვდა რუსეთთან კავშირის გაწყვეტას, მაგრამ ერეკლე ამაზე არ წავიდა. თუ ალა-მაჰმად

ხანის კატეგორიული მოთხოვნისა და მუქარის მიუხედავად ერეკლემ რუსეთთან კავშირი არ გაწყვიტა (გეორგიევსკის ტრაქტატი არ გააუქმა), მაშინ როგორღა მტკიცდება ერეკლეს მოლალატობა?!

რუსეთის იმპერიის მიერ ქართული სამეფო-სამთავროების დაპყრობას, ანუ 1801-1810 წლების მოვლენებს, ანდრეი ეპიფანცევი გვერდს უვლის. ისეთი გამოცდილი პოლემისტიკ კი, როგორც სტატიის ავტორია უძლური იქნებოდა გაემართლებინა დაპყრობის ფაქტი. ანდრეი ეპიფანცევი სულ ერთი წინადადებით გადმოსცემს მომხდარს: **"საქართველოს თავზე ამოვიდა რუსეთის ვარსკვლავი."** (**"Над Грузией вошла Российская Звезда."**). 1801-1917 წლების ისტორიას იგი სწორედ რუსული ვარსკვლავის ამობრწყინების ფონზე იხილავს.

რუსეთის იმპერიაში საქართველოს იძულებითი ყოფნის პერიოდის (1801-1917 წწ.) შეფასებისას ანდრეი ეპიფანცევი ცდილობს უხერხულ თემებს გვერდი აუაროს, შეარბილოს რუსული კოლონიური პოლიტიკა. თურმე, რუსეთის იმპერიის ხელისუფლება ქართველების მიმართ დამთმობი ყოფილა **"მეფის ხელისუფლებასთან ქართველების მხრიდან აშკარა დაპირისპირების დროსაც კი"**. მაგალითები ამ განცხადების დასამტკიცებლად ანდრეი ეპიფანცევს არ მოჰყავს. თუმცა ასეთ მაგალითებს იგი ნამდვილად ვერ იპოვიდა 1804 წლის ქართლის მთიანეთის, 1812 წლის კახეთის, 1819-1820 წლების იმერეთის, 1841 წლის გურიის აჯანყებებისა და 1905-1907 წლების რევოლუციის ისტორიაში.

ანდრეი ეპიფანცევი მიიჩნევს, რომ რუსეთის ბატონობით ქართველები კმაყოფილნი იყვნენ XX საუკუნის დამდეგამდე. XX საუკუნის დამდეგს რუსეთი დასუსტდა და ქართველებმაც მაშინვე აამოქმედეს ძველი სტრატეგია – "ახალ პატრონს" დაუწყეს ძებნა: **"პატრონი დასუსტდა. მას უკვე აღარ შეეძლო საქართველოსათვის იმ ფუნქციის შესრულება, რომელსაც გვიან ამერიკელებმა უწოდეს "ზედნიერი თავშესაფარი"**. სტატიის ავტორი არც მალავს, რომ 1918 წელს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის გამოცხადებით ქართველებმა რუსეთს უღალატეს და უმადურებმა ეს "ზედნიერი თავშესაფარიც" დაკარგეს.

ეს დაუფარავი ირონია ქართველთა მიმართ გამოწვეულია იმით, რომ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა (1918-1921 წწ.), მისი საშინაო და საგარეო პოლიტიკა, როგორც ქართველი ერის ანტირუსული სულისკვეთების გამოვლინება, მიუღებელია ანდრეი ეპიფანცევისთვის.

1918 წლის 26 მაისს გერმანიის მიერ საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის გარანტის ფუნქციის შესრულება ძალზე აღიზიანებს ანდრეი ეპიფანცევს და პროგერმანულ ორიენტაციას ქართველებს რუსეთის ღალატად უთვლის. იგი აღშფოთებულია იმით, რომ ნოე ჟორდანიას პროდასავლურ ორიენტაციას დაადგა, ანუ ძველი პატრონი (რუსეთი) ახალ პატრონზე (გერმანიაზე) გაცვალა. სტატიის ავტორი წერს, ორიენტაციის სწრაფად შეცვლის თვალსაზრისით ნოე ჟორდანიამ ერეკლე II-საც კი აჯობაო. ანდრეი ეპიფანცევი თვლის, რომ საქართველოს მიერ 1918 წლის მაისში პროგერმანული ორიენტაციის აღიარება, ანუ ძველი პატრონის (რუსეთის) ახალი პატრონით (გერმანიით) შეცვლა სხვა არაფერი იყო, თუ არა "ძველი ქართული ჩვევის" განმეორება და არა ეპოქალურ ქარტეხილებში გადარჩენის გზაზე მოკავშირის ძიება.

ანდრეი ეპიფანცევი განსაკუთრებული მონდომებით აყალბებს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის (1918-1921 წწ.) ისტორიის თავისეულ ვერსიას. ავტორის აზრით, საქართველოს დაუპყრია არა მარტო სამხრეთ ოსეთი და აფხაზეთი, არამედ სამხრეთ რუსეთიც. 1920 წლის 7 მაისის საქართველო-რუსეთის ხელშეკრულების შეფასებისას იგი აღნიშნავს, რომ როგორც რუსეთის იმპერიის მოღალატე ერეკლე II XVIII საუკუნის 90-იანი წლების დამდეგს ისევ რუსეთს სთხოვდა ირანის აგრესიისაგან დაცვას, ისე რუსეთის მოღალატე ნოე ჟორდანიას 1920 წლის გაზაფხულზე რუსეთისაგან ითხოვდა შველას. სტატიაში ვკითხულობთ: **"ასე თუ ისე, 1920 წელს ამიერკავკასიაში ვითარება შეიცვალა. დენიკინი დამარცხდა, სომხეთსა და აზერბაიჯანში საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა. საქართველო მარტოდმარტო დარჩა. არც ინგლისი და არც სხვა რომელიმე სახელმწიფო არ იწვოდა სურვილით ეცნო და დაეცვა საქართველო. საქართველო კი მაინც მთელი ძალით მიიწევდა დასავლეთისაკენ"**. ანდრეი ეპიფანცევს უკვირს, დასავლეთისაგან მიტოვებულმა საქართველომ რუსეთი რატომ არ აღიარა ახალ პატრონად, ანუ უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, რატომ არ დაუბრუნდა ძველ პატრონს. 1920 წლის მოვლენების განხილვისას სტატიის ავტორი კმაყოფილებით აღნიშნავს: **"ამ დროს... დასუსტებული, ქართველებისაგან დამცირებული და შეურაცხყოფილი ძველი პატრონი – რუსეთი – დაბრუნდა. იგი დღითიდღე ძლიერდებოდა, ქვეყნის შიგნით მყარდება წესრიგი, რუსეთი უსწორდება "ძველი სამყაროს" ნარჩენებს"**. ანდრეი ეპიფანცევი თვითკმაყოფილებით აღნიშნავს, რომ 1920 წელს ქართველები ვეღარ იხსნა ტრადიციულმა პოლიტიკამ – ძველი, დასუსტებული პატრონის ღალატმა და ახალი, ძლიერი პატრონის მფარველობაში შესვლამ. ანდრეი ეპიფანცევს ძალზე აღიზიანებს ის, რომ ქართველი ისტორიკოსები 1921 წლის თებერვალ-მარტის მოვლენებს აფასებენ როგორც რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობას (ოკუპაციას, ანექსიას). სტატიის ავტორი დაწვრილებით არ განიხილავს 1921 წლის თებერვალ-მარტის ომს და ისევე, როგორც 1801-1810 წლების დაპყრობების შეფასებისას, აქაც მოკლედ გვამცნობს: **"საქართველოს თავზე ისევ ამოვიდა რუსეთის ვარსკვლავი" ("Над Грузией опять вошла Российская Звезда.")**.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომი პერიოდი და საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა 1991 წელს კვლავ ანდრეი ეპიფანცევის გაღიზიანებას იწვევს. მისთვის განსაკუთრებით მიუღებელია საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდიას დასავლური ორიენტაცია. ანდრეი ეპიფანცევი ერთმანეთს ადარებს საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას (1918-1921 წწ.) და 1991 წელს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდგომი პერიოდის საქართველოს. ორივეს უწუნებს დასავლურ ორიენტაციას. იგი ქართველებს ბრალს სდებს "ძველი პატრონის" (რუსეთის) ღალატში და "ახალი პატრონის" (აშშ, ნატო, ევროკავშირი) ერთგულებაში. სტატიაში ვკითხულობთ: **"არაფერი არ იცვლება. ახალი პატრონის სიყვარულთან ერთად საქართველოში მოდის ისტორიულად დამკვიდრებული ძველი პატრონის სიმულვილი"**. ალბათ ეს არის ის მთავარი, რისთვისაც ანდრეი ეპიფანცევმა დაწერა ეს ვრცელი სტატია და არა სურვილი – პატარა ერის თვითგადარჩენის ფსიქოლოგიის არსის შეცნობა, წვდომა.

ანდრეი ეპიფანცევს საქართველოს ისტორიის 500-წლიანი პერიოდის (XVI-XXI სს.) მიმოხილვა იმისთვის დასჭირდა, რომ დაემტკიცებინა ქართული პოლიტიკური ელიტის

(მეფეების, დიდებულების, პრეზიდენტების, მთავრობების, პარლამენტარების) უსუსურობა, ეჩვენებინა ქართველების უმადურება, მოღალატური ბუნება. ჩვენ ზემოთ მოვიტანეთ ერთი ამონაწერი იმის თაობაზე, თუ როგორ წარმოუდგენია ანდრეი ეპიფანცევის ქართული სახელმწიფოს გადარჩენის პოლიტიკური მოდელი, როგორ ასრულებდნენ და ასრულებენ ქართველები მოკავშირეზე დაკისრებულ ვალდებულებას. ცოტა ქვემოთ ავტორი აღნიშნავს, რომ საქართველო "ქმნის მეგობრობის, ერთგულების, გულწრფელობისა და მფარველზე დამოკიდებულების ილუზიას იმისთვის, რომ პატრონმა, რომელიც ემორჩილება ერთობის ყალბ გრძობას, გადაწყვიტოს საქართველოს პრობლემები, ანუ უზრუნველყოს საქართველოს დაცვა".

ანდრეი ეპიფანცევის ვრცელ სტატიაში მრავალგზის მეორდება ცნებები: “ძველი პატრონი” და “ახალი პატრონი”. ცნებების შინაარსი ავტორს განმარტებული არა აქვს. ის, ვისაც ანდრეი ეპიფანცევი საქართველოს ძველ და ახალ პატრონს უწოდებს, სინამდვილეში იყვნენ საქართველოს ძველი და ახალი დამპყრობლები. დამპყრობელი იყო ირანიც, ოსმალეთიც და რუსეთიც. ქართველები გაურბოდნენ არა “პატრონს”, არამედ დამპყრობელს, რაც სავსებით ღირსეულ მისწრაფებად უნდა მივიჩნიოთ. სამხრეთ კავკასიის გეოპოლიტიკურ რეგიონში დამპყრობლის მოსვლა ან წასვლა ქართველებზე სულაც არ იყო დამოკიდებული. საქართველო რეალობას ღებულობდა ისეთს, როგორც ჯერ ირან-ოსმალეთის, ხოლო შემდეგ ირან-ოსმალეთ-რუსეთის დაპირისპირების შედეგად შეიქმნებოდა ხოლმე. დამპყრობლის (და არა “პატრონის”) დასუსტების შემდეგ დაპყრობილმა ერმა რომ დამპყრობლის წინააღმდეგ იარაღი მიმართოს, რა არის ამაში მოულოდნელი და საკვირველი? ნუთუ ამაში ვინმე ერის ღირსების დამამცირებელ თვისებას დაინახავს? საქართველოდან ერთი დამპყრობლის წასვლა მყისიერად იწვევდა მეორე დამპყრობლის მოსვლას, უფრო ზუსტად, ძველ დამპყრობელს ახალი დამპყრობელი გააძევებდა ხოლმე. რა უნდა მოემოქმედათ ამ შემთხვევაში ქართველ მეფეებს? ცხადია, ყოველი ღონე უნდა ეხმარათ იმისათვის, რომ ახალი დამპყრობლის მოსვლა რაც შეიძლება უმტკივნეულოდ მომხდარიყო და ქვეყანა ნაკლებად დაზარალებულიყო. ქართველი მეფეები სწორედ ასე იქცეოდნენ. ამის დასადასტურებლად მრავალი ფაქტის გახსენება შეიძლება. ჩვენ ერთ ყველაზე უფრო მეტყველ მაგალითს მოვიყვანთ. 1724 წლიდან სამხრეთ-აღმოსავლეთ ამიერკავკასიაში, მათ შორის ქართლსა და კახეთში, ოსმალეთი გაბატონდა. ძველმა დამპყრობელმა ირანმა პოზიციები დათმო და დროებით რეგიონში ოსმალეთის გაბატონებას შეურიგდა. რა უნდა მოემოქმედათ ამ შემთხვევაში ქართველებს? ცხადია, შექმნილი ვითარება უნდა გაეთვალისწინებინათ და ოსმალეთთან მოეგვარებინათ ურთიერთობა. ანდრეი ეპიფანცევის თუ დაუუჯერებთ, ქართველები “ძველი პატრონის” (ირანის) ერთგულები უნდა დარჩენილიყვნენ, ან სამშობლოდან აყრილიყვნენ და დამარცხებულ ირანის ლაშქარს გაჰყოლოდნენ, ანდა ოსმალეთის ურიცხვ ლაშქარს შეებმოდნენ და დედაბუდიანად ამომწყდარიყვნენ. საბედნიეროდ, ქართველები ასე არ ფიქრობდნენ. ქართველებმა შეძლეს ახალ დამპყრობელთან (ოსმალებთან) ურთიერთობის მოგვარება, რაც ანდრეი ეპიფანცევის აზრით ირანის ღალატს ნიშნავდა. ცხადია, როგორც ირანის, ისევე ოსმალეთის ბატონობა ქართლ-კახეთში სამუდამოდ არ შეიძლებოდა გაგრძელებულიყო. ირანმა რევანშის აღება მოახერხა. სამხედრო მინისტრმა ნადირ ხანმა

რამდენჯერმე სასტიკად დაამარცხა ოსმალები და 1735 წელს სამხრეთ კავკასიაში ოსმალეთის მთავარ დასაყრდენს, განჯის ციხეს, შემოარტყა ალყა. კახეთის სამეფო სახლის წარმომადგენლებმა თეიმურაზ ერეკლეს ძემ (მომავალმა მეფემ თეიმურაზ II-მ) და მისმა შვილმა ერეკლე თეიმურაზის ძემ (მომავალმა მეფემ ერეკლე II-მ) შექმნილი ვითარება სწორად შეაფასეს, ქართველთა ლაშქრით განჯასთან მყოფ ნადირ ხანს ეახლნენ და ოსმალების წინააღმდეგ ბრძოლაში დაეხმარნენ. ანდრეი ეპიფანცევის ლოგიკით ამ შემთხვევაში ქართველებმა ოსმალეთს უღალატეს. სტატიის ავტორს თუ დავუჯერებთ, თეიმურაზი და ერეკლე “ძველი პატრონის” (ოსმალეთის) ერთგულები უნდა დარჩენილიყვნენ, ნადირ ხანთან სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლაში უნდა ჩაბმულიყვნენ და ქვეყანა გაეწირათ. საბედნიეროდ, თეიმურაზი და ერეკლე ასე არ მოიქცნენ. ის, რასაც ქართველი მეფეები ერთი დამპყრობლის საქართველოდან წასვლისა და მეორე დამპყრობლის მოსვლის პროცესში აკეთებდნენ, ღალატი კი არ იყო, არამედ ქვეყნის გადარჩენის კარგად გააზრებული გეგმა. შეიძლება, ყოველივე ზემოთ თქმული ანდრეი ეპიფანცევმა კარგად არ უწყის, რადგან თვითონ რიცხვით მრავალი ერის შვილია და ველიკოდერჟავული ფსიქოლოგიის მატარებელს უჭირს რიცხვით მცირე ერისათვის მახასიათებელი თვითგადარჩენის ინსტინქტის ნიუანსების ცოდნა და შეგრძნება. ჭეშმარიტების აღიარების შემთხვევაში სტატიის ავტორი პოლიტიკურ დაკვეთას ვერ შეასრულებს: ქართველ მეფეებს მოღალატის იარლიყს ვერ მიაკრავს და საქართველოს როგორც არასაიმედო მოკავშირეს ვერ წარმოაჩენს. ანდრეი ეპიფანცევს იმდენად წინა საუკუნეების ისტორია არ აინტერესებს, რამდენადაც თანამედროვეობა. მას სურს საქართველოს სახელი გაუტეხოს პოტენციური მოკავშირეების (ამერიკის შეერთებული შტატების, ნატოს, ევროკავშირის) თვალში, ხოლო ქართველები დაარწმუნოს იმაში, რომ ახალ პატრონს ისევ ძველი პატრონი უნდა ერჩიოთ. საკმაოდ ვრცელი სტატიის დაწერა სწორედ ამისათვის დასჭირდა ანდრეი ეპიფანცევს.

ანდრეი ეპიფანცევის ვრცელი სტატია მიზანს ვერ მიაღწევს – პოლიტიკაზე ვერანაირ გავლენას ვერ მოახდენს, მეცნიერებას კი ვერაფერს შემატებს.